

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๒ และการเรียไของหน่วยงานของรัฐตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการเรียไของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๖^{*}

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีหนังสือ ที่ นร ๐๑๐๖/๘๔๓ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า จังหวัดศรีสะเกษขอหารือ ขอกฎหมายและแนวทางปฏิบัติมายังคณะกรรมการควบคุมการเรียไของหน่วยงานของรัฐ (กคร.) กรณีที่โรงเรียนบ้านทุ่ง ตำบลวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต ๑ ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่ง ให้ระดมทุนเพื่อการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดซื้อที่ดินปรับปรุงสนามกีฬาและปรับปรุงภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน บ้านทุ่ง ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมทอดผ้าป่า แต่มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การที่สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การระดมทรัพยากรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ นั้น ต้องขออนุมัติจัดให้มีการเรียไต่อคณะกรรมการควบคุมการเรียไจังหวัด ศรีสะเกษ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๖ หรือไม่

คณะกรรมการควบคุมการเรียไของหน่วยงานของรัฐ ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๘ พิจารณาแล้ว มีความเห็นแตกต่างกันเป็นสองฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่า ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไของหน่วยงาน ของรัฐฯ เป็นมาตรการในการควบคุมดูแลเรื่องการเรียไของทางราชการเพื่อป้องกันการทุจริต และประพดติมิชอบเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปราม การทุจริตและประพดติมิชอบและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจึงเป็นการเรียไที่ต้องได้รับอนุมัติจาก กคร. หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณี ก่อนทำการเรียไ

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า กฎหมายระดับพระราชบัญญัติมีลำดับศักดิ์ที่สูงกว่าระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ กำหนดให้สามารถระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาได้ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจึงไม่อยู่ในบังคับของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การเรียไของหน่วยงานของรัฐฯ

^{*}ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๖/๒๗ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๘ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กคร. จึงมอบหมายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีหารือมายังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ เป็นการเรียไรที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐฯ ด้วยหรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๘) พิจารณาข้อหารือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) และผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า มาตรา ๕๘^๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินของทุกภาคส่วนทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาไว้สองแนวทาง คือ (๑) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม และ (๒) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ การส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้การสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการระดมทรัพยากรเพื่อศึกษามีทั้งกรณีที่เป็นเงินหรือทรัพย์สิน และกรณีที่ไม่ใช่เงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งปัญหาตามข้อหารือนี้ เป็นกรณีที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาตามมาตรา ๕๘ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ ในลักษณะที่เป็นเงินหรือทรัพย์สิน จึงมีปัญหาว่าจะถือเป็นการเรียไรของหน่วยงานของรัฐอันจะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๖ หรือไม่

^๒มาตรา ๕๘ ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ดังนี้

(๑) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

(๒) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

กรณีนี้เห็นว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไว้ในมาตรา ๘ (๒)^๓ มาตรา ๙ (๕) และ (๖)^๔ และมาตรา ๕๘^๕ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น โดยใช้กลไกการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาทางการศึกษาของประเทศ สำหรับวิธีการระดมทรัพยากรเพื่อศึกษานั้น สถานศึกษาต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การระดมทรัพยากรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดมทรัพยากรของสถานศึกษา การเสนอแผนงานและโครงการในการระดมทรัพยากรเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ การใช้ยืมทรัพย์สินที่ได้จากการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาต้องสอดคล้องกับโครงการที่ได้รับความเห็นชอบ และการรายงานผลการดำเนินโครงการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่สถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่กำหนดให้การรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่สถานศึกษาต้องมีการออกหลักฐานการรับบริจาค การบันทึกบัญชีทรัพย์สินที่ได้รับบริจาคตามแนวปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับทรัพย์สินถาวรในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ GFMS) ที่กรมบัญชีกลางกำหนด และเก็บรวบรวมเอกสารหลักฐานทั้งหมดเพื่อให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบ อีกทั้งยังมีระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าด้วยการบริหารจัดการเกี่ยวกับเงินรายได้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่กำหนดเกี่ยวกับการรับเงินและการเก็บรักษาเงิน การใช้จ่ายเงิน และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน การพัสดุ และการบัญชีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จะเห็นได้ว่า การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติเป็นกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการกลั่นกรองรวมทั้งการตรวจสอบการดำเนินการไว้อย่างครบถ้วนและชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปในแนวทางเดียวกันและเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบด้วย

^๓มาตรา ๘ การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔มาตรา ๙ การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลัก ดังนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๕) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

(๖) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

^๕โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

ส่วนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐฯ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๑ (๘)^๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นกรณีที่นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลวางระเบียบปฏิบัติราชการ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีในการกำหนดมาตรการควบคุมดูแลการเรียไรของทางราชการ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เมื่อพิจารณาข้อ ๔^๗ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐฯ ที่มีการกำหนดบทนิยามคำว่า “การเรียไร” “เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไร” และ “หน่วยงานของรัฐ” และกำหนดให้การเรียไรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรของหน่วยงานของรัฐต้องมีลักษณะและวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดโดยต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ (กคร.) หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณี ก่อนทำการเรียไร เว้นแต่จะเป็นการเรียไรตามข้อยกเว้นที่ไม่ต้องขออนุมัติ ทั้งนี้ ตามข้อ ๖^๘

^๖มาตรา ๑๑ นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๘) วางระเบียบปฏิบัติราชการ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

ฯลฯ

ฯลฯ

^๗ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“การเรียไร” หมายความว่า การเก็บเงินหรือทรัพย์สิน โดยขอหรือให้ช่วยออกเงินหรือทรัพย์สินตามใจสมัคร และให้หมายความรวมถึงการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้หรือบริการซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยปริยายว่ามีใช่เป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้หรือบริการธรรมดาแต่เพื่อรวบรวมเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นด้วย

“เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไร” หมายความว่า เข้าไปช่วยเหลือโดยมีส่วนร่วมในการจัดให้มีการเรียไรในฐานะเป็นผู้ร่วมจัดให้มีการเรียไร ผู้สนับสนุน หรือเป็นกรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน ที่ปรึกษา หรือในฐานะอื่นใดในการเรียไรของหน่วยงานของรัฐที่ขออนุมัติจัดให้มีการเรียไรหรือหน่วยงาน องค์กร บุคคล หรือนิติบุคคลอื่นใด ที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมกับการเรียไรนั้น

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และหน่วยงานที่อยู่ในกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร ทั้งในราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น

ฯลฯ

ฯลฯ

^๘ข้อ ๖ หน่วยงานของรัฐจะจัดให้มีการเรียไรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรได้ เว้นแต่เป็นการเรียไรตามข้อ ๑๙ หรือได้รับอนุมัติจาก กคร. หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

หน่วยงานของรัฐซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตในการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไร นอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไรแล้ว จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ด้วย ในกรณีนี้ กคร. อาจกำหนดแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐดังกล่าวให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไรก็ได้

ข้อ ๑๘^๙ และข้อ ๑๙^{๑๐} รวมทั้งการกำหนดขั้นตอนที่หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการเมื่อได้รับอนุมัติหรือได้รับยกเว้นให้จัดให้มีการเรียหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียใดตามข้อ ๒๐^{๑๑} แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียของหน่วยงานของรัฐฯ แล้ว เห็นว่า ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ควบคุมดูแลการเรียหรือการรับบริจาคของหน่วยงานของรัฐเป็นการทั่วไปโดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเรีย การขออนุมัติ ขั้นตอนการดำเนินการเรีย การทำบัญชีและรายงานการเงิน รวมทั้งการตรวจสอบโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือสำนักตรวจเงิน

“ข้อ ๑๘ การเรียหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียใดที่ กคร. หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณี จะพิจารณาอนุมัติให้ตามข้อ ๖ ได้นั้นจะต้องมีลักษณะและวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นการเรียที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐนั่นเอง
- (๒) เป็นการเรียที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่การป้องกันหรือพัฒนาประเทศ
- (๓) เป็นการเรียที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์
- (๔) เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียใดของบุคคลหรือนิติบุคคล

ที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียแล้ว

“ข้อ ๑๙ การเรียหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียดังต่อไปนี้ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุมัติจาก กคร. หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณี

- (๑) เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล และมีมติคณะรัฐมนตรีให้เรียได้
- (๒) เป็นการเรียที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดจากสาธารณภัยหรือเหตุการณ์ใดที่สำคัญ
- (๓) เป็นการเรียเพื่อร่วมกันทำบุญเนื่องในโอกาสการทอดผ้าพระกฐินพระราชทาน
- (๔) เป็นการเรียใดตามข้อ ๑๘ (๑) หรือ (๓) เพื่อให้ได้เงินหรือทรัพย์สินไม่เกินจำนวนเงินหรือมูลค่าตามที่ กคร. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- (๕) เป็นการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียใดตามข้อ ๑๘ (๔) ซึ่ง กคร. ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเว้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการได้โดยไม่ต้องขออนุมัติ
- (๖) เป็นการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นของรัฐที่ได้รับอนุมัติหรือได้รับยกเว้นในการขออนุมัติตามระเบียบนี้แล้ว

“ข้อ ๒๐ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้รับอนุมัติหรือได้รับยกเว้นตามข้อ ๑๙ ให้จัดให้มีการเรียหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียใด ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้กระทำการเรียเป็นการทั่วไป โดยประกาศหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (๒) กำหนดสถานที่หรือวิธีการที่จะรับเงินหรือทรัพย์สินจากการเรีย
- (๓) ออกใบเสร็จหรือหลักฐานการรับเงินหรือทรัพย์สินให้แก่ผู้บริจาคทุกครั้ง เว้นแต่โดยลักษณะแห่งการเรียไม่สามารถออกใบเสร็จหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ก็ให้จัดทำเป็นบัญชีการรับเงินหรือทรัพย์สินนั้นไว้เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

(๔) จัดทำบัญชีการรับจ่ายเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการเรียใดตามระบบบัญชีของทางราชการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่สิ้นสุดการเรีย หรือทุกสามเดือนในกรณีที่เป็นการเรียที่กระทำอย่างต่อเนื่องและเปิดเผย โดยเปิดเผย ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐที่ได้ทำการเรียไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ทราบและจัดให้มีเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการเรียดังกล่าวไว้ ณ สถานที่สำหรับประชาชนสามารถใช้ในการค้นหาและศึกษาข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมทั้งเผยแพร่ผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานของรัฐนั้นด้วย

(๕) รายงานการเงินของการเรียใดพร้อมทั้งส่งบัญชีตาม (๔) ให้ กคร. หรือ กคร. จังหวัด แล้วแต่กรณี และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด แล้วแต่กรณี ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่จัดทำบัญชีตาม (๔) แล้วเสร็จ หรือในกรณีที่เป็นการเรียใดที่กระทำอย่างต่อเนื่อง ให้รายงานการเงินพร้อมทั้งส่งบัญชีดังกล่าวทุกสามเดือน รวมทั้งเผยแพร่ผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานของรัฐนั้นด้วย

แผ่นดินจังหวัด ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและการเรียไธของหน่วยงานของรัฐตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไธของหน่วยงานของรัฐฯ แล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายทั้งสองฉบับมีการกำหนดแนวทางหรือหลักเกณฑ์การดำเนินการ ขั้นตอนการดำเนินการ การบริหารจัดการเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมา รวมทั้งมาตรการตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในทำนองเดียวกัน แม้จะมีความแตกต่างในรายละเอียดอยู่บ้าง แต่ก็เกินไปเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงของหน่วยงาน การที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐทำการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามมาตรา ๕๘^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่เป็นเงินหรือทรัพย์สินเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาแม้จะมีลักษณะเป็นการเรียไธหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไธเงินหรือทรัพย์สิน แต่เป็นเรื่องที่มีวัตถุประสงค์และลักษณะเฉพาะที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้สามารถกระทำไดไ อีกทั้งยังมีการกำหนดกลไกในการกำกับดูแลและตรวจสอบการรับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากลไกและมาตรการตรวจสอบตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไธของหน่วยงานของรัฐฯ ที่เป็นการควบคุมดูแลการเรียไธโดยทั่วไปที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐอื่นซึ่งไม่มีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน ทำให้มีความจำเป็นต้องกำหนดให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว ดังนั้น การที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ โดยให้มีการบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา จึงไม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไธของหน่วยงานของรัฐฯ

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มีนาคม ๒๕๖๘

^{๑๒}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น